

Nem vagyok csodarabbi... inkább világkutató

Spira Lázár munkácsi főrabbi 83. jorcájtjára

Spira Chájim Elázár, vagy ahogy magyarul a legtöbbször említik, Spira Lázár munkácsi főrabbi 1937. május 12-én, azaz sziván 2-án, hajnali két órakor adta vissza lelkét az Örökkévalónak. 66 éves volt. Idén a jorcájtja május 25-ére esik.

Spira rabbi a korának egyik legmeghatározóbb rabbija volt, elismert hálachá-tudós, leghíresebb munkája *Minchát Elázár* címen jelent meg. Vallási kérdésekben a legszigorúbb alapokra helyezkedett, ő maga soha nem evett más főztjéből, csak a sajátjából, az utazásaira pedig mindig elkísérte őt a saktere is. Nyolc nyelven beszélt, ismerte a világ dolgait, rendszeresen találkozott politikusokkal is, de anticionista volt és elítélte a modernizmussal megalkuvó zsidókat, karakteres véleményéért sokan radikálisnak tartották, ám ő minden lelket szeretett, mert hitt benne, hogy bárkit vissza lehet terelni a

Tóra ösvényére. Tanácsért rengetegen keresték fel a vallásos világon kívülről is.

Csodarabbinak tartották, azonban ő visszautasította ezt a címet, egy elhíresült, 1936-os nyilatkozatában a következőt mondta erről:

„Engem csodarabbinak tartanak, pedig én nem vagyok csodarabbi. [...] Inkább világkutatónak lehetne engem nevezni, a világ titkait keresem. Nem vagyok se szent, se próféta, próféták ma nincsenek. Jó ember vagyok, és jámborabb, mint a többi, ismerem a kabbala titkait: ezért hallgatja meg az én imámat az Örökkévaló. Ismerem az emberek lelkét, és igyekszem világosságot vinni ezekbe a lelkekbe. Az életbe pedig beleviszem a lelket. Én Istennek hűséges szolgálója vagyok, és azt cselekszem, amit ő parancsolt.”

A rebbe vagyónáról ódákat zengtek, Spira rabbinak roppant

jövedelme volt, de pénze mégsem volt neki, ugyanis minden fillért, amit csak kapott, továbbadta a rászorulóknak.

A rebbe temetését a végakaratának megfelelően még aznap megtartották, de ennek ellenére a délután 5 és este 8 óra között tartott temetésén – ahol kérése szerint egyetlen gyászbeszéd sem hangzott el – mintegy 20 000 ember sereglett össze. Aznap, ahogy az akkori sajtó megírta: „Munkácson a zsidóság kísért szemekkel és jajveszékelve jár az utcán”. Mielőtt a rebbe gyalultatlan koporsóját elföldelték, még több ezer kvitlit, vagyis kéréscédulát dobtak sírgödrébe.

Halálával igazi cédrus dőlt ki a Tóra mezején, ám emléke nem homályosult el, törzséből és hatalmas lombjából lett humuszon máig a vallásos világ ezrei nőnek fel. Szent lelke legyen *mélis jajszer* mindannyiunkért!

Cseh Viktor

Spira Chájim Elázár rabbi temetése

Sávuoti menü rendelhető

Sávuotkor, a Tóraadás ünnepén szokás tejes ételt is fogyasztani. Mivel ezen a napon még nem tudunk együtt ünnepelni, az Óbudai Zsinagóga EMIH és az Óbudai Kosher Catering egy rendelhető tejes ünnepi menüt állított össze.

A csomagokat Budapest egyes kerületeibe május 28-án délután kiszállítjuk, illetve lehetőség van az Óbudai Zsinagógai átvételre is 14 és 17 óra között. A csomag ára 3300 Ft/fő. Érdeklődni a koshercatering@zsido.com címen lehet.

Virtuális előadások

Myers Mendy rabbi:

A tükör másik oldalán – a hetiszakasz és tanulmányai napjainkban
A Cháj Galéria Facebook-oldalán, szerdánként 18:30-tól

Feldman Mussie rebbecen:

Közepesek a konyhában
(csak nőknek!). A csoport zárt Facebook-csoportjában. Belépési engedélyért keressék Feldman rebbecent. Szerdánként 20:30

Glitsenstein Chaim Saul rabbi:

Napi dvár torá. Konferenciahívás a +36 1 987 6825-ös telefonszámon. Kód: 901244
Vasárnaptól szerdáig 18:00

Napi Talmud Dáf jomi

Hétköznap reggelente 7:30
Szombaton és vasárnap 21:00
Élőben: Köves Slomó Facebook-oldalán, utólag visszanezhető:
www.napitalmud.hu

Virtuális Vasvári zsinagóga

Minden reggel 8:30-kor és 18:00-kor virtuális közösségi ima.
<https://zoom.us/j/645022263>
www.viva.tfilin.hu

Kóser ételmisszer-ellátás

Melegétel-rendelés, gyógyszerbeszerzés és bevásárlási szolgáltatás az Óbudai zsinagógától: Erdős Judit (06 30 222-1439) vagy e-mailen: koshercatering@zsido.com

Pékáru: tel.: 06 70 946-4921;

e-mail: rendeles@koserpekszeg.hu

Hús: www.koserhus.com

A Dohány utcai Kóser Piac rendszeres nyitvatartási időben várja vásárlóit.

Hetiszakasz

A törzsfőnökök szerepe

Szakaszunk – *Bámidbár* (4Mózes 1:1–4:20.) – nyitja meg Mózes negyedik könyvét. Ismételt népszámlálás után – melynek eredménye csodálatos módon egyezik az előzővel, amelyet egy évvel azelőtt ejtettek meg – Mózes zászlóaljakra szervezi

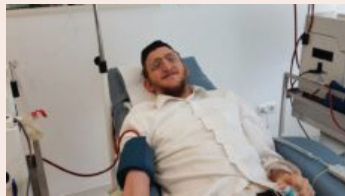
a népet. Négy zászlóalj, mind-egyikben 3-3 törzs jön létre, s készek a nagy útra, hogy elfoglalják az Ígéret Földjét. A szakaszban található még a leviták munkarendje a Szentélyszolgálatban és a törzsfőnökök szerepe.

Zsidó híradó

Oberlander Eliezer vérplazmát adott a koronavírusban megbetegedettek számára

A Budapesti Ortodox Rabbinate vezetőjének, Oberlander Báruch rabbinak a fia, Eliezer külföldön folytatott rabbinikus tanulmányai során fertőződött meg a vírussal. Betegsége szerencsére igen enyhe lefolyású volt, alacsony lázat és gyenge betegséghez hasonló tüneteket produkált. Miután a fiatal ember két hétig szigorú karanténban volt és felgyógyult, lehetőség nyílt számára, hogy vérplazmát adományozzon olyanok számára, akik még küzdenek a betegséggel és ezzel hozzájárulhasson gyógyulásukhoz.

„Egy perccig nem volt kétség számomra, hogy miután, Istennek hála, ilyen szerencsésen túlestem a koronavíruson, a lehető legtöbb embernek igyekszem majd segíteni a gyógyulásban” – mondta a 20 éves Oberlander Eliezer a zsidó.com-nak május 14-én. „Ma voltam először vérplazmát adni, néhány nap után is-

mét lehetőségem lesz rá. Már kértek, hogy jöjjenek vissza ismét, mert nagy szükség van a vérplazmára. Természetesen akkor is örömmel fogok hozzájárulni mások gyógyulásához” – mondta Oberlander, hozzátéve: „az emberi élet védelme és megmentése egyik legszentebb kötelességünk, Isten pedig megbetegedéssel és szerencsés gyógyulással lehetőséget adott, hogy gyakorolhassam ezt a nagyon fontos parancsolatot.”

Az egyik ígéretes eljárás a vérplazma-kezelés a koronavírus elleni küzdelemben. New Yorkban több ezer olyan zsidó személy adományozott már vérplazmát, aki átesett a vírussal.

A népszámlálás katarzisa

Akiva rabbi szerint a judaizmus legfontosabb vezérlő elvének annak az iránymutatásnak kell lennie, hogy „szeresd felebarátod, mint tenmagad”, és Hillél is hasonló gondolatot fogalmazott meg mintegy egy évszázaddal később.

Amennyiben a fenti motívum valóban olyan alapvető gondolat a zsidóságban, akkor joggal feltelezhetjük, hogy az e heti, Mózes negyedik könyvének nyitó szakaszában is megjelenik valamilyen formában. A Bámidbár tórai szakasz felolvasásakor azonban azt látjuk, hogy az leginkább a Mózes a Szináj-hegyig kísérő zsidók népszámlálásáról szól.

Vajon milyen egyéb jelentősége, üzenete van a népszámlálásnak, és hogyan kapcsolódik az az Akiva rabbi és Hillél által tanított tanhoz?

A lubavicsi Rebbe tanította, hogy maga a népszámlálás is a felebaráti szeretetet fejezi ki. Minden egyes ember egy másoktól különböző, egyedi létezés. A népszámlálás szempontjából azonban ez az egyediség nem érhető tetten, és mindenkinek csupán „egynek” számít, azaz egynek a sok közül.

Az emberi kapcsolatokban jelentkező egyik leggyakoribb

probléma, mikor többnek érezzük magunkat másoknál. Míg magunkat értékesnek és fontosnak véljük, addig mások létének csak marginális jelentőséget tulajdonítunk. Végül is mit számít nekem? És még ha számít is, sem tudok rajta segíteni!

A Rebbe ezen a ponton mondja, hogy a Tóra a népszámláláson keresztül arra tanít minket, hogy minden ember csupán „egy” a sok közül. A másikkal se nem több, se nem kevesebb. Önmagamban csupán „egy” vagyok, és ahhoz, hogy ezt az egyedüllétet, magányt megszüntessem, a másikra is szükségem van. Felismervén, hogy önmagunkban mindnyájan csupán egyek vagyunk, megláthatjuk ezen egzisztenciális magányunkban való hasonlóságunkat. A szakadék itt szűnik meg az én és a te között. Saját izolációinkban ismerjük fel, hogy szükségünk van a másikra, a másik magányában pedig saját egyedüllétünket fedezzük fel újra. Ha ez megtörtént, már azt a szakadékot sem lesz olyan nehéz áthidalni.

*Kovács Jichak rabbinövendék
cikke Tali Loewenthal írása
nyomán.*

19.00

Oberlander Báruch

20.00

Megyeri Jonatán

21.00

Estéenként
más-más
előadókkal
és
témákkal

Vasárnap: Korona a rabbi felett?
Érdekes, nem konvencionális sávuoti szokások
Hétfő: A koronavírus alatt megjelent rabbinikus irodalom ismertetése
Kedd: Hászid történetek és mesék
Szerda: Kérdezd a rabbit!

A zsidó filozófia alapjai

Facebook Tanház

Virtuális Bét Midrás

A zsidó.com Facebook-oldalán élőben.

Velem és a Rebbével történt

Tőzsdei tanácsok a Rebbétől

Apám, Shlomo Perrin szűcs volt. Családja már nemzedékek óta közeli kapcsolatban állt a lubavicsi közösséggel. Egy alkalommal, amikor az Egyesült Államokba látogatott, találkozott a Rebbével, és azonnal a követőjévé vált, ahogy később én is. Az alábbi történetekben a Rebbétől kapott bölcs tanácsokról szeretnék írni, melyeket apám kapott tőle az üzleti ügyeivel kapcsolatban.

1956-ban apám tudomására jutott, hogy a Shell vállalat hamarosan megvásárol egy kanadai olajcégét, és ennek következtében a cég részvényárfolyama az egekbe emelkedik majd.

Apám úgy gondolta, hogy eljött az alkalom a meggazdagodásra, és megfogadta, hogy a nyereségből támogatni fogja egy Chábád lányiskola felépítését. Annyira lelkes volt, hogy még a házukra is jelzalogkölcsonnt akart felvenni, hogy minél több kanadai részvényt tudjon vásárolni. Azonban, mielőtt bármit is tett volna, levelet írt a Rebbének, melyben megkérdezte, hogy mennyi pénzt fektessen be. A Rebbe azt válaszolta, hogy ő nem bízik a tőzsdében és apám helyében távol tartaná magát az ügylettől. Elmagyarázta, hogy egy üzletembernek semmilyen hatása nincs az árfolyamok változására és egy efféle befektetés rendkívül kockázatos. Ezzel együtt így zárta sorait. „Ha egy leckét szeretne kapni, vegyen ezer fontnyi részvényt”.

Apám megfogadta a Rebbe tanácsát, és csak ezer fontot fektetett be. Végül a szuezi válság ki-robbanása miatt a Shell nem vásárolta fel a kanadai olajcégét, melynek a részvényei így mere-

dek zuhanásba kezdtek. Apám befektetése nem sokkal később már csak kétszázötven fontot ért.

Ekkor apám megkérdezte a Rebbét, hogy mitévő legyen. „Várja meg, amíg felmegy az értéke ötszáz fontra, és adja el” – jött a válasz. Apám így is tett, és ötszáz fontért túladott a részvényeken. Elvesztette ugyan a befektetése felét, ám ezt követően a részvények értéke a nullára zuhant.

A Rebbe egyszer az én bőrömet is megmentette, amikor váratlanul zuhanni kezdett a ször-

Bernard Perrin üzletember és a Chábád egyik támogatója.

Az interjú 2015 márciusában készült.

mék ára, amire egyébként nem nagyon volt precedens. Nagy dilemmában voltam, hiszen lehet, hogy amit ma megvásárolok, holnap már kevesebbet fog érni. Félttem vásárolni, azonban így nem volt mit eladnom. A Rebbéhez fordultam tanácsért, aki a következőt mondta: „Nem számít, mit vásárol, de Skóciában adja el”.

Azelőtt még sohasem jártam Skóciában. Abban az időben nem lehetett könnyen eljutni oda, mert még nem voltak autópályák, vonattal pedig tizenhárom órába került Londonból Glasgow-ba utazni. A Rebbe azonban azt írta: „Menjen Skóciába!”.

Így tehát felpakoltam egy teherrautót szőrmével, és elindultam Glasgow-ba. Egy zsidó hotelben szálltam meg, és számos jó üzletet kötöttem. A vásárlóim elküldték hozzám a barátaikat is. A teljes rakományt eladtam. Telefonáltam apámnak, aki vonattal küldött még egy szállítmányt. Így kezdődött el a húsz éven át tartó skóciai üzleti karrierem.

Mondanom sem kell, hogy apám és én is bőkezűen támogattuk a Chábádot és a Rebbe különböző kezdeményezéseit. A

Úgy vélte, hogy így könnyebben eljuthat az emberekhez a Chábád hászidizmus legfontosabb műve. Részletes utasításokat adott arról, hogy ki és hogyan nyomtassa ki a könyvet. „Minden angol-héber nyelvű könyvben a héber szöveg kerül a jobboldalra, az angol szöveg pedig a baloldalra. A Tánja esetében ennek éppen fordítva kell lennie. Az angol legyen a jobb, a héber pedig a bal oldalon. Így a hébert pillantjuk meg először, amikor kinyitjuk a könyvet” – mondta. Ezenkívül minden részletre kiterjedő leírást adott arról, hogy mit és hogyan nyomtassunk. Még a papír típusát is meghatározta. Azt akarta, hogy nagyon vékony, de erős papírt használjunk. Fontos volt számára az is, hogy modern, könnyen érthető angol nyelven legyen a fordítás. Több mint hat évig tartott, mire megszületett a könyv.

A megjelenés után a Rebbe fárbrengent, hászid összejövelt tartott, ahol a szerkesztőbizottság minden tagja személyesen dedikált példányt vehetett át. A Rebbét egy különleges, bőrkötéses kötetel ajándékoztam meg. Később, amikor elmentünk a rebecenhez, hogy neki is adjunk egy példányt, elmondta, hogy a Rebbe nagyon büszke az új Tánjá-kiadásra.

Bernard Perrin

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Egy másik alkalommal a Rebbe azt kérte, hogy támogassam a Tánja kétnyelvű kiadását.

Kóser konyha

Maceszgombóc

párve (húsos levesben
kifőzve húsos)

1 pohár maceszliszt

4 nagy tojás

6 ek. növényi olaj

6 ek. víz

só, bors és pirospaprika,
ízlés szerint

apróra vágott petrezselyem
(opcionális)

A maceszlisztet tálba tesz-szük. A tojásokat egyenként felütjük, és ellenőriz-zük, hogy nincs-e bennük vércsepp. A maceszliszthez adjuk, hozzáöntjük az olajat, a vizet és megfűszerez-zük, majd masszává keverjük. Nedves kézzel gombó-cokat formázunk. Nem szabad őket nagyon összenyomni, épp csak, hogy összeálljon, különben nagyon kemények lesznek. Ha időnk engedi, érdemes a még nyers gom-bócokat egy-két órára mély-hűtőbe tenni, de azonnal is nekikezdhethetünk a főzésnek. Forró zöldséglevesben vagy húslevesben főzzük a gom-bócokat másfél-két órán át. Ügyeljünk, hogy a lábosunk elég nagy legyen, és megfe-lelő mennyiségű folyadékot tartalmazzon, mert a gom-bócok sok vizet vesznek fel, és így nagyon megdagadnak. Forrón találjuk.

Járvány idején tartott temetői esküvők a rabbinikus irodalomban

A járvány kezdetekor nyolc-részes, online előadást tartottam a Facebookon keresztül a korona-vírus kapcsán, amelynek egyi-kében a járványokhoz kapcsolódó misztikus szokásokról beszéltem. Ebben szót ejtettem a temetőben rendezett esküvő szokásáról is.

Így örömmel fogadtam Czin-gel Szilvia írását a témában az Egység áprilisi számában (14–16. oldal). Tudományos igényű munkájában alaposan összefoglalta a téma megjelenését a magyar nyelvű sajtóban. Írását néhány, a rabbinikus irodalomból származó forrással szeretném kiegészíteni.

Kohéni esküvő a temetőben?

1883-ban Bukovinából egy rabbi a galíciai Sálom Mordecháj Há-kohén Schwadron (1835–1911) Brzezany (Berezhany) rabbihoz fordult egy kérdéssel. Mint írta, városában egy gyermekbetegség tört ki: „és elterjedt a tömeg kö-zött, hogy ilyenkor egy *szegulá*, egy jó ómen *hüpét* állítani egy árva menyasszonynak és völe-génynek a temetőben”. Levelé-ben rögzítette, hogy új temető-jük van, ami részben már be van kerítve, és van már benne né-hány sír. Kérdése, hogy szabad-e esküvőt tartani a kerítésen belül, különös tekintettel arra, hogy a völegény kohén.

Mint írja, közte és a *dáján* kö-zött nézeteltérés van arról, hogy egyáltalán szabad-e olyan áldá-sokat és imákat mondani a teme-tőben, amik nem az elhunytak-hoz kapcsolódik, mivel létezik egy olyan háláchá (*Sulchán áruch*, OC 45:1.; JD 367:1–2.), miszerint nem szabad micvákat gyakorol-ni a temetőben, mert ez olyan, mintha „kigúnyolnák a halotta-

kat” (*Példabeszédek* 17:5.), hogy ők már nem képesek ezt megtenni. (Innen ered az az előírás, hogy be kell dugni a zsebükbe a férfiaknak a *ciceszük*et a temetőben, hogy ki ne lógjon [SÁ OC 23:1–2].) A másik probléma a völegény kohén volta volt, akinek kérdé-ses, hogy szabad-e a temetőbe mennie az esküvője kedvéért, hisz bibliai tilalom írja elő, hogy nem szabad halottól tisztátalan-ná válnia (3Mózes 21:1.).

Schwadron rabbi mindkét kér-désre azt válaszolta (*MáHáRSÁM* responsum 4. kötet 40. fejezet; idézi *Cic Eliezer* responsum 4. kötet 15:5.), hogy meg van engedve, ha 4 *ámá* (kb. 2 méter) távolságra vannak a sí-roktól és nincsenek fák, amelyek lombkoronája mintegy tetőt ké-pezve összekötné az kohént és a sírokat (SÁ JD 369:1.). Ott már lehet imádkozni, és az üres részen a ko-hén is állhat, „mindez meg van en-gedve, hogy a nép felzúdulását és félelmét elűzzük ebben az időben.”

A záró megjegyzésből látjuk, hogy Schwadron rabbi nem volt teljesen meggyőződve a szokás hitelességéről, inkább néphit-ként aposztrofálta.

Eljegyzés a temetőben már a 13. században

Ehhez Sálom Sáchná Cherniak (1861–1937) ukrainai rabbi hoz-záfűzte (*Cháim ubráchá lómismeret Sálom, Ávélut*, bet 13., chet 40.), hogy furcsának találja, hogy Schwadron rabbi nem idéz a té-mában a 13. századi bécsi Jichák ben Mose rabbi *Or záruá* könyvéből (*Ávélut* 448. fejezet), ahol azt írja „annak, hogy szoktak teme-tőben eljegyzést tartani, már a Talmudban van alapja”. Ebből egyértelmű, hogy háláchikus aggálya annak, hogy a temető-ben tartanak meg egy esküvőt,

nincsen. Erre hivatkozik később Lebovics Jichák Cvi (1875?–1944) csapi rabbi is (*Sulchán háezer* 2. kötet 7. fejezet *Szimlá láCvi* 8. para-grafusa). Számomra nem egyér-telmű, hogy hogyan kapcsolód-ik ez a Schwadron rabbi által tárgyalt témához. Egyértelmű, hogy a forrásban nincs szó sem járványról, sem esküvőről, csak eljegyzésről. Az pedig a régi időkből elkülönült az esküvőtől (lásd SÁ EH 56. fejezet), és nem fel-tétlenül járt vele nagy ünneplés. Az azonban egyértelmű, hogy régi, ismert szokás járvány ide-jén esküvőt tartani temetőben.

1831-ben a menyasszony az esküvő pillanatában megbetegedett

Egy 1831-ből származó koráb-bi forrás felidézi (*Böérot hámajim* – *Böér lácháji roi*, Szatmárnémeti 1942, 20b.), amikor a nagy járvány ide-jén a lengyel Rymanówban szer-veztek a szokás alapján esküvőt, ám a menyasszonyt akkor dön-tötte le a lábáról a betegség szó szerint, amikor már kísérték volna a *hüpéhez*. „Amikor ezt elmesélték a híres rymanóvi csodarabbinak, Cvi Hirs rabbi-nak (1778–1847), a Talmudból idézett: »félre kell tenni a halot-tat a menyasszony miatt« (*Ktubot* 17a.). [Ennek az eredeti értelme az, hogy egy esküvő prioritást élvez egy temetéssel szemben. A rabbi azonban arra utalt ezzel, hogy a menyasszonynak fon-tosabb kell legyen az esküvője, mint a halál, azt a »szerepét«, hogy halott, félre kell tennie, hogy menyasszony lehessen.] A menyasszony ekkor rögtön meggyógyult, és olyan egészsé-ges lett, mint előtte volt”.

(folytatása következik)

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Ne-velési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183

www.zsido.com / info@zsido.com

Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi

Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Cseh Viktor, Dénes Anna,

Kovács Jichák, Molnár Zsófia

Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria

ISSN 1416-4604

EMIH

EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG